

Wiesław Kuś, Zbigniew Pianowski, Janusz Bogdanowski

Cieszyn-Wzgórze Zamkowe, st. 1
Wieża, gm. Ioco, woj. bielskie, AZP
108-44/-

Informator Archeologiczny : badania 30, 251-252

1996

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

CHOJNICE–mury miejskie,
gm. loco,
woj. bydgoskie,
AZP 25–34/–

• miasto późnośredniowieczne (XIII–XV w.)

Badania archeologiczno-architektoniczne, przeprowadzone przez dr. Krzysztofa Walentego (Zakład Archeologii Pomorza Instytutu Archeologii Uniwersytetu Łódzkiego).

Badano mury miejskie na odcinku pomiędzy Bramą Człuchowską a Basztą Wronią, o chronologii XV-wiecznej. Odkryto przy tym ścianę drewnianego domu z XV w. oraz poniżej występujące nawarstwienia datowane na koniec XIII–początek XIV w.

Cieplewo, st. 6, gm. Pruszcz
Gdański, woj. gdańskie

patrz: wczesna epoka żelaza

CIESZYN–Wzgórze Zamkowe,
st. 1 Baszta,
gm. loco,
woj. bielskie,
AZP 108–44/–

• założenia obronne późnośredniowiecznego zamku dolnego – baszta południowa (XV w.)

Badania wykopaliskowe przeprowadzone przez mgr. Wiesława Kusia (Muzeum w Cieszynie). Konsultacja archeologiczna dr Zbigniew Pianowski, architektoniczna prof. dr hab. Janusz Bogdanowski. Finansowane przez PSOZ. Pierwszy sezon badań. Założono 5 wykopów: 1 (1,9 x 2,5 m) i 2–5 o wymiarach 1,5 x 4 m każdy. Łącznie przebadano powierzchnię 28,75 m².

W XV w. zamek cieszyński został rozbudowany – powstał zamek dolny otoczony kamiennym murem obwodowym z dwiema basztami, które nieco później przekształcono w basteje: południową i wschodnią. Na początku XIX w. na tych założeniach obronnych wzniesiono pałac Habsburgów, wykorzystując jako podstawę dla części budowli basteję południową. Zimą 1996 r. nastąpiło odspojenie dużego fragmentu oblicówki bastei południowej, co spowodowało konieczność zbadania przed przystąpieniem do prac remontowych konstrukcji bastei i fundamentów pałacu, które spoczywały w jej wnętrzu.

W wykopie 1, usytuowanym na tarasie wieńczącym basteję, eksploracja sięgnęła głębokości 7 m, przecinając nawarstwienia wnętrza bastei. Nie osiągnięto calca, ze względu na zagrożenie naruszenia stabilności fundamentu pałacu, który sięgał do głębokości 6 m. Najistotniejsze było odkrycie fragmentu muru bastei o długości 5 m i grubości 2,1 m, którego korona pojawiła się na głębokości 2,1 m. Mur wykonany był z dobrze opracowanych kamieni kładzionych na zaprawie wapiennej. Na głębokości 1,4 m poniżej zachowanej korony znajdował się sklepiony otwór wysokości 1,5 m i szerokości 2,5 m (prawdopodobnie działobitnia). Nie osiągnięto stopy fundamentu. We wnętrzu bastei znajdował się także fragment innego, młodszego muru ceglano-ceglanego z otworem drzwiowym. Nawarstwienia stanowił głównie gruz kamienno-ceglany przemieszany z ziemią, będący zasypem, którym wypełniono wnętrze bastei, najpewniej przed budową pałacu. Pozyskano wyłącznie ceramikę naczyńową, datowaną na XVII–XVIII w. Wykopy 2–5 usytuowane zostały na zewnątrz bastei. W zależności od nachylenia terenu głębokość ich sięgała od 4 do 5,5 m. Ponieważ celem było rozpoznanie posadowienia bastei, wykopy niejako otoczyły budowlę na odcinku połowy jej obwodu. Najważniejsze było tu odkrycie skarpy o nachyleniu około 75°, wykonanej z prostokątnych bloków piaskowca o wymiarach 0,8 x 0,5 x 0,3 m. Bloki te stanowiły jedynie okładzinę zewnętrzną. Na obecnym etapie badań nie rozpoznano wnętrza tej konstrukcji, niewątpliwie związanej z fundamentem bastei. W dolnych partiach skarpa kończyła się pionowym fundamentem wysokości około 0,5 m. Na dnie wykopu nr 2 wystąpiły fragmenty drewnianych pali, które wiązać można z istnieniem fosy lub też zabezpieczeń w postaci ostrokołu. Na uwagę zasługuje także wykop nr 5, w którym wystąpił fragment muru kamiennego, będącego pozostałością muru flankującego wjazd do zamku dolnego. Nawarstwienia we wszystkich wykopach są jednorodne i składają się, podobnie jak w wykopie 1, z gruzu kamienno-ceglanego, przemieszanego z ziemią barwy brunatnej. Jest to wynikiem obsypania bastei na wysokości kilku metrów takim materiałem, pochodzącym z rozbieranego średniowiecznego zamku. Pozyskany materiał zabytkowy to głównie ceramika datowana na XVII–XVIII w., a także szkło pochodzące z nieokreślonych bliżej form.

Badania będą kontynuowane. Celowe byłoby odsłonięcie całej budowli.

CIESZYN–Wzgórze Zamkowe,
st. 1 Wieża,
gm. loco, woj. bielskie,
AZP 108–44/–

• założenia obronne średniowiecznego zamku piastowskiego – cylindryczna wieża ostatecznej obrony (XIII w.)

Badania przeprowadzone przez mgr. Wiesława Kusia (Muzeum w Cieszynie). Konsultacja archeologiczna dr Zbigniew Pianowski, architektoniczna prof. dr hab. Janusz Bogdanow-

ski. Finansowane przez PSOZ. Trzeci sezon badań. Kontynuowano badania prowadzone w 1995 r. w wykopie I – usuwano stożkowaty nasyp gruzowo-ziemny, który otaczał wieżę cylindryczną w połowie jej obwodu. Usunięto 900 m³ gruzu, odsłaniając lico zewnętrzne wieży na długości 12 m. Część nasypu w rejonie muru obwodowego od północy pozostawiono do czasu opracowania planu przystosowania obiektu do ekspozycji.

Odkryto kilka obiektów związanych z gotyckim zamkiem książąt cieszyńskich.

Od strony południowo-wschodniej, na poziomie nasypu, odsłonięto przylegający do wieży cylindrycznej fragment średniowiecznego muru obronnego wewnętrznego, o długości 4 m i szerokości 0,8 m. Mur wykonany został z dobrze opracowanych kamieni wapiennych, kładzionych na zaprawie wapiennej. Obiekt można zidentyfikować na rysunku widoku zamku z 1647 r. W odległości 1,2 m na północ od muru wewnętrznego, równoległe do niego, odkryto fragment bliżej niezidentyfikowanego muru kamiennego z domieszką cegły (pozostałości budynku?). Mur, odsłonięty na długości 4,5 m, ma szerokość 0,6 m. Prace eksploracyjne prowadzone w rejonie odkrytego międzymurza pozwoliły na uchwycenie przebiegu fragmentu zewnętrznego muru obwodowego otaczającego zamek górny oraz na odsłonięcie jego lica wewnętrznego. Odsłonięty fragment miał długość 5 m i szerokość 1,8 m. W rejonie międzymurza odkryto przylegające od południa do muru wieży cylindrycznej pozostałości konstrukcji ceglanej kopulastego pieca. Układ cegieł wyznaczał przebieg jego ścian oraz zarys zniszczonej konstrukcji kopuły. Nawarstwienia mączki ceglanej o miąższości 0,7 m mogą wskazywać, że służył on do wypалу cegły. Obiekt można datować na początek XIX w. Po stronie wschodniej pieca odkryto zachowany na długości 8 m, słaby pod względem konstrukcyjnym mur kamienny szerokości 0,8 m. Jego wysokość od strony północnej wynosiła 2,5 m, od południa opadała do poziomu nasypu. Mur ten wybudowano na gruzowisku otaczającym wieżę cylindryczną. Mógł służyć jako osłona piecowiska.

Pozyskano głównie ceramikę późnośredniowieczną oraz nowożytną. Na uwagę zasługuje, znana z innych badań, kwadratowa płytka posadzkowa z przedstawieniem orła piastowskiego i napisem „Premislaus dei gratia dux Tessinensis” (około 1400 r.) oraz ściankowy kafel piecowy z przedstawieniem orła i datą (1625).

Badania będą kontynuowane.

CZCHÓW zamek, st. 1,
gm. loco,
woj. tarnowskie,
AZP 107-63/1

• zamek późnośredniowieczny

Ratownicze badania wykopaliskowe, przeprowadzone w dniach od 27 czerwca do 10 sierpnia przez mgr. Andrzeja Szpunara (Muzeum Okręgowe w Tarnowie). Finansowane przez Muzeum Okręgowe w Tarnowie. Czwarty sezon badań. Przebadano powierzchnię 2 arów.

Kontynuowano odsłanianie murów obwodowych zamku od strony wschodniej i w rejonie wieży – w efekcie uzyskano pełny zarys muru obwodowego wokół wieży zamkowej. Eksplorowano warstwy w ćwiartkach D i C aru II-a metodą plastyczną, pozyskując materiał zabytkowy z poszczególnych poziomów użytkowych.

Materiały i dokumentacja przechowywane są w Muzeum Okręgowym w Tarnowie.

Badania będą kontynuowane.

Dąbrowa, st. 3,
gm. Klaj, woj. krakowskie

patrz: neolit

Dąbrowa, Boguszyce,
st. st. 4, 5, 6; 15/17,
gm. Oleśnica, woj. wrocławskie

patrz: młodszy okres przedrzymski – okres wpływów rzymskich

DOBCZYCE zamek, st. 7,
gm. loco,
woj. krakowskie,
AZP 106-58/36

• zamek późnośredniowieczny i nowożytny

Ratownicze badania wykopaliskowe, przeprowadzone w dniach od 9 do 27 lipca przez mgr. Ewę Kwaśniewską (Muzeum Archeologiczne w Krakowie). Finansowane przez Muzeum Regionalne PTTK w Dobczycach. Pierwszy sezon badań. Założono wykop weryfikacyjny 1/96 w rejonie starszej, zagruzowanej odkrywki archeologicznej, znajdującej się w północno-zachodnim narożniku wschodniej części obecnego dziedzińca dolnego (dawna „izba wielka”), wewnątrz bliżej nieokreślonego obiektu kamiennego (badania S. Buratyńskiego i R. Zająca w latach 1970-1974). Przebadano powierzchnię 4 m².